

2000'e Beş Kala Kütüphaneciliğimiz ve Bilgi Hizmetlerindeki Sorunlarımıza Çözüm Önerileri^(*)

Turkish Librarianship and Information Services Towards the Year 2000 and Some Proposals to Solve Problems

Sunuş

Türk Kütüphaneciler Derneği yeni Genel Yönetim Kurulu göreve başlatalı üç ay oldu. Mesleğimizle ilgili sorunlarımızı saptayarak görüş ve önerilerimizi yetkililerimize, ulusumuza duyurmayı görev ve sorumluluk bilincimizin bir gereği saydık.

Yeni bir yıla girmiş bulunuyoruz; 1995 Mali Yılı Bütçemiz yürürlüğe girdi ve 2000'e beş var. İnsanımız ve ülkemizin önünde çözüm bekleyen yığınla sorun var; vaktinde kararlar, önlemler alınamıyor ve sorunlar yumağı sürekli büyüyerek yeni sorunlar yaratmaya devam ediyor. Biz inanıyoruz ki, karşılaştığımız sorunların benzerleriyle daha önce başka insanlar, yöneticiler ve ülkeler karşı karşıya kalmışlar ve bir şekilde bu sorunları çözmüşlerdir. O nedenle bize düşenin, keşfedilene yeniden keşfetmeye kalkmak yerine, onu alarak kullanmak, daha iyisini yaratarak üretmek ve yaymak olduğunu düşünüyoruz.

Her kademedeki sorunlarımızı çözmek için asgari iki güç gereklidir: Bilgi ve Erk/Yetki. Bilgisiz yetki, yetkisiz bilgi neye yarar? İlgililerin bilgisiz, bilgililerin ilgisiz ya da yetkisiz olduğu bir toplumdaki gelişme, verimlilik ve çözüm beklenebilir mi?

Ekonomik kalkınmanın temel yatırımı eğitimse, kitaplar (her türlü bilgi taşıyıcısı buna dahildir) eğitimin temel aracıdır. Bu durumda doğal olarak kütüphaneler ve bilgi merkezleri gündeme gelmektedir. Okumayı öğrenenlere neyi, nasıl ve nereden okuyacakları gösterilmez, gerekli olanaklar sağlanmazsa, okuma-yazma bilmenin ne yararı vardır? Biz, öteden beri Türkiye'de böyle bir savurganlığın varlığına inanıyoruz ve bunu vicdanen

(*) Bu çalışma, TKD Genel Yönetim Kurulu Üyelerince hazırlanmış ve bir kitapçık olarak da yayımlanmıştır: Türk Kütüphaneciler Derneği. 2000'e 5 Kala Kütüphaneciliğimiz ve Bilgi Hizmetlerindeki Sorunlarımıza Çözüm Önerileri. Ankara, 1995.

çimize sindiremiyoruz. Eğitim sistemimizde nelerin öğretileceğinden çok nasıl öğrenileceğinin ve öğrenmenin yollarının öğretilmesine öncelik verilmesi gerektiğine inanıyoruz. Okuma-yazmayı öğrenenler bir kere okumaktan zevk alır ve kendi ilgi ve gereksinimlerine yönelik keyifle okunabilir kitaplar bulabilirlerse, eğitimlerini, yeterli öğretmen ve malzeme olmasa da, sürdürebilirler düşüncesindeyiz. Okunacak uygun ve yeterli malzeme ve ortamlar sağlanamazsa, kazanılan beceri kaybedilecektir. Bir hayat boyu gerekli olan öğrenme kesilip bırakılırsa iyi öğrenmiş olmak neye yarar? Okunacak bir şeyin yoksa, iyi okuma bilmenin, yüksek yerlerden diploma almanın faydası nedir, kimedir?

Türk toplumunun üzerindeki elbise artık dar geliyor... Yeni nesillerimizi okuyan, kendisini yenileyen, irdeleyen, olaylar üzerinde objektif karar verebilen bir nesil olarak yetiştiremezsek, dünyanın en kudretli ordusunun dahi ülkemizde kurduğumuz demokrasiyi koruyamayacağına inanıyoruz. O nedenle demokrasi savaşı öncelikle kütüphanelerimizde, bilgi merkezlerimizde kazanılacaktır. Ekonomik kalkınma ile bilgi sağlama olanaklarının varlığı arasındaki ilişki gibi, bilgi edinme/enformasyon özgürlüğü (dünyadaki mevcut verileri isteyenlere ulaştırmak) ile demokratikleşme ve demokrasi kültürümüzün gelişmesi arasında da doğrudan bir ilişki vardır. Biz, bilgi edinme/enformasyon özgürlüğünün düşünce özgürlüğü kadar değerli ve hatta öncelikli olduğunu düşünüyoruz. Bilgisiz düşünce olmaz; olmayan birşeyin herhalde özgürlüğü de bulunmaz!

Çağımızda bilginin, kalkınma ve GSMH'nin artırılması için enerji kadar önemli ve değerli bir kaynak olmasının anlaşılmasıyla birlikte bir bugi sektörü doğmuştur. Kütüphane ve bilgi ağlarını; ekonomiyi, yaratıcılığı destekleyen, demokrasi ve üretim kültürünün kökleşip yayılmasına katkıda bulunan, yaşamı daha anlamlı kılan kaynaklar ve kültür araçları olarak görüyoruz. Ancak, sadece bizim görmemiz yetmiyor!

Böylesine yaşamsal ve geleceğimizle ilgili sorunlarımız konusunda, önümüzdeki engelleri saptayarak çözüm önerilerimizi yetkililerin ilgisine ve kamuoyunun bilgisine sunmayı uygun bulduk. Bu konularda ulusca kaydedilecek başarı, şüphesiz hepimizin olacaktır. Başta Parlamentomuz, Sn. Cumhurbaşkanımız ve Başbakanımız, ilgili bakanlıklarımız olmak üzere, demokratik kitle örgütleri ve dördüncü kuvvet olarak gördüğümüz değerli basın-yayın organlarımızın da bize gerekli desteği ve yardımı vereceklerine inanıyoruz. Olay sadece biz kütüphaneciler ve bilgi-belge uzmanlarının değil; öğretmenlerimizin, yazarlarımızın, yayıncılarımızın, basın mensupları-

mızın, yönetici ve parlamenterlerimizin, kısacası tüm düşünen, yaratan, yaşayan halkımızın ve ulusumuzundur. Okumanın ve yayıncılığımızın önündeki engeller mutlaka kaldırılmalıdır. Yurttaşlarımızın bilgi ile donatılması şarttır...

Türk Kütüphaneciler Derneği olarak, kütüphane ve bilgi hizmetleri alanında önce dünyadaki, sonra ülkemizdeki durum gözden geçirilmiş, 2000'li yıllara girerken bu alandaki genel çözüm önerilerimiz bakanlıklar bazında detaylandırılmıştır. Başbakanlık, Milli Eğitim ve Kültür bakanlıkları hedef alınmış olmakla birlikte, bunlara Adalet, İçişleri, Maliye ve Ulaştırma ve diğer ilgili devlet bakanlıklarımızın (Bilim ve Teknoloji, DPT, Devlet Personel Başkanlığı ve benzeri kuruluşlardan sorumlu olanlar) yanı sıra, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve yerel yönetimler de dahildir. Anılan üç makamın gerekli işbirliği ve eşgüdümü sağlayacağını umuyoruz.

Yeni yılınızı en içten dileklerimizle kutlarken, ilgi ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz. Konumuzla ilgili olup, hepimiz adına dile getirmeye çalıştığımız sorunlarımızı yenmede bizi yalnız bırakmayacağınızı umuyor ve yardımlarınızı bekliyoruz!...

7 Ocak 1995

Hasan DUMAN
Türk Kütüphaneciler Derneği
Genel Başkanı

Giriş

Günümüzde "bilgi"nin önemi, güncel ve doğru bilgilerin karar alma sürecindeki rolü hemen hemen herkes tarafından teslim edilmekte ve buna paralel olarak da "bilgi çağı", "bilgi toplumu", "endüstri ötesi toplum" gibi terimler günlük konuşma dilinde giderek daha sık kullanılmaktadır. Toplumların tarımdan endüstriye geçiş süreçleri içerisinde bilimsel ve teknik bilgi üretimi ve kullanımı da arttığından, bilgi çağında kişilerin bilinçli birer "bilgi tüketicisi" olmaları gerektiği her fırsatta vurgulanmaktadır. Nitekim son elli yılda tarımsal üretimde meydana gelen artışın fiziksel kaynakların artışı sonucu değil, yeni bilgi kullanılması sonucu olduğu söylenmekte ve bilgi başlıbaşına bir "kaynak" olarak görülmektedir. Hatta öyle ki, bilginin "kalkınma için ve GSMH'nin gelişimi için enerji kadar önemli ve değerli bir kaynak" olduğu çeşitli forumlarda dile getirilmekte ve gelişmiş toplumlarda "bilgi sektörü"nde çalışan nüfusun giderek artması bunun en önemli göstergelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Örneğin, yüz yıl önce ABD'deki toplam işgücünün %10'u bilgi sektöründe çalışırken günümüzde bu oran %50'nin üzerine çıkmıştır.

Ekonomik kalkınma ile bilgi sağlama olanaklarının varlığı arasındaki ilişkiyi farkedene ve yararlı bilgilere en kısa sürede erişmeyi hedefleyen gelişmiş ülkeler, kütüphanelere ve bilgi merkezlerine modern teknolojinin ürünlerini zaman geçirmeden sokma çabalarını yoğun bir biçimde sürdürmektedirler. Yapılan araştırmalar ABD'deki kütüphanelerin sadece 1985 yılında işletmelere ve özellikle kütüphanelerin araştırma hizmetlerine bağımlı bilimsel kuruluşlara 10 milyar dolar kazandırdığını göstermektedir. Bu rakam, kütüphanelerin ve bilgi ağlarının ekonomiyi destekleyen önemli kaynaklar olduğunu kanıtlamaya tek başına yeterlidir kanısındayız. Dolayısıyla, söz konusu ülkelerin kütüphanecilik ve bilgi teknolojisindeki gelişmeleri yakından izleyerek bu tür araştırmaları neden böyle hararetle desteklediklerini anlamak daha da kolaylaşmaktadır.

Ekonomik kalkınma ile bilgi sağlama olanaklarının varlığı arasında nasıl bir ilişki varsa bilgi edinme özgürlüğü ile demokratikleşme ve bir ülkede demokrasi kültürünün gelişmesi arasında da doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkiyi çok önceden farkedene Thomas Jefferson, bilgiyi "demokrasinin değer birimi" olarak nitelendirmiştir. Bilgiyi demokrasinin değer birimi olarak görene ve demokrasinin ancak bilgili vatandaşlar tarafından korunup geliştirilebileceğinin farkına varan ülkelerde bilgi edinme özgürlüğünü kısıtlayan tüm engeller ortadan kaldırılmakta ve bilgi erişim hizmetleri veren bilgi merkezleri ve kütüphaneler önemli ölçüde desteklenmektedir.

Sözü geçen ülkelerde bilgi hizmetleri topyekun olarak ele alınmakta ve daha geniş bir bakış açısıyla planlanmakta ve örgütlenmektedir. Böyle bir yapılanma içerisinde geleneksel anlamda araştırma-geliştirme (A+G) çalışmalarını destekleyen kütüphaneler, arşivler ve bilgi merkezlerinin yanı sıra, sinema ve televizyon arşivleri, sağlık, polis ve adalet sistemiyle ilgili kayıtlar, coğrafi bilgi sistemleri veri tabanları (tapu sicilleri vb.), eğitim, bankacılık, sigortacılık gibi diğer bilgi ile uğraşan sektörler de yer almaktadır. Ulusal ve uluslararası bilgi ağlarından yararlanarak nerede olursa olsun bu tür bilgileri en kısa zamanda (bazen gerçek zamanlı olarak) bilim adamının iş istasyonuna, televizyon izleyicisinin alıcısına, banka müşterisinin ATM makinasına, polis görevlisinin terminaline, öğrencinin dersane ya da yatakhaneinde bulunan bilgisayar ucuna iletmek amaçlanmaktadır. Böylece kurulacak bir ulusal bilgi altyapısında bu sektörlerden de gerek planlama ve örgütlenme aşamasında gerekse mali destek konusunda büyük yardımlar sağlanmaktadır. ABD'de ve diğer gelişmiş ülkelerde kurulmaya çalışılan Ulusal Bilgi Altyapısı (National Information Infrastructure) bu boyutlarda ele alınan ve milyarlarca dolarlık kaynak ayrılan uzun erimli bir projedir. Bu çalışmalar yasal olarak Ulusal Araştırma ve Eğitim Ağı (National Research and Education Network) yasasıyla (1991) da desteklenmektedir. Ulusal Bilgi Altyapısı projesi çerçevesinde dijital kütüphane ve arşiv oluşturma çalışmaları hızla devam etmektedir.

Türkiye'de Durum

Bilgi çağına giren ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de her tür bilginin etkin olarak derlenmesi, saklanması, işlenmesi, dağıtımı ve iletimi ekonomik, toplumsal ve teknik ilerleme için kritik önem taşımaktadır. Bilginin önemi yetkililer tarafından teslim edilmesine karşın, yukarıda belirtilen işlevleri yerine getiren ülkemiz kütüphane ve bilgi merkezleri ne yazık ki birçok sorunla karşı karşıyadır. Acaba nereye gitmek istediğimizi biliyor da nasıl gideceğimizi bilmiyor muyuz? Öyle olmasa ülkemizde kütüphanelerin ve bilgi merkezlerinin geleceğini tehlikeye sokan gelişmeler yaşanırken bu kadar rahat olabilir miydik? Ülkemizde henüz bilgi ekonomik bir kaynak olarak görülmediği için, bu kaynağın verimli bir biçimde kullanımını düzenleyen ulusal bir bilgi politikamız olmadığı gibi bu yönde yeterince çaba harcadığımızı da söylemek mümkün değil. Bilgiye yeterince gereksinim duyulmaması ve kütüphanecilere ve bilgi uzmanlarına gereken değer verilmesi de kuşkusuz bunda önemli bir etmendir. Kütüphane ve bilgi hizmetleri için planlama yetmezliğinden başka yeterince mali kaynak ayrılamaması yıllardır süregelen bir sorun olmaya devam etmektedir. Mevcut ekonomik gelişmeler kütüphaneleri ve bilgi merkezlerini, özellikle üniversiteler açısından, neredeyse durma noktasına getirmiştir.

Ne yazık ki gelecek için plan yapmaya hemen başlamazsak, kütüphanelerimiz ve bilgi merkezlerimiz, eğitim kurumlarımız ve nihayet genelde toplumumuzun entellektüel yapısı gerçek bir tehlikeyle karşı karşıya kalacaktır. Eğer günümüzdeki yönelim devam ederse en iyi kütüphanelerimizin bile hemen hemen hiç alım ve üretim gücü kalmayacaktır. Üretilen bilgi miktarının her dört yılda bir ikiye katlandığı düşünülecek olursa gerek enflasyonun, gerekse tasarruf önlemlerinin de etkisiyle kütüphanelerimizin toplam bilgi havuzundan satın aldıkları pay giderek daha da küçülecektir. Kütüphaneler ve bilgi merkezleri bilgi satın alıp bu bilgileri ücretsiz olarak isteyen herkese sunamayacaklarsa o zaman bu kurumların hali ne olacaktır? Hızla artan materyal fiyatları, satın alınacak materyal sayısındaki hızlı artış, dünya bilgi üretiminden giderek azalan oranda sağlayabildiğimiz bilgi kaynakları ve diğer sorunlar böyle uzun süre devam edemez. Bu sorunların çözümü için yeni ve daha köklü ve kapsamlı önlemler alınması gerekmektedir.

Genel Çözüm Önerileri

Bilgi toplumuna geçiş aşamasında olan ülkemizin, bilgi hizmetleriyle ilgili orta vadeli hedefleri şöyle sıralanabilir:

1. Daha etkili, verimli ve nitelikli bilgi hizmeti sunabilmek için DPT öncülüğünde bir *ulusal bilgi politikası* oluşturulmalı ve bu politikanın yaşama geçirilebilmesi için yeterli kaynaklar sağlanmalıdır;
2. Ulusal bilgi politikası ülkemizde ulusal bilgi altyapısı kurabilmek için gereken yasal ve mali düzenlemeleri amir maddeler içermelidir;
3. Bilgi hizmetleri daha geniş bir perspektifle ele alınarak gerek yazılı ve basılı, gerekse elektronik ortamdaki metin ve grafik türü bilgilere erişimi sağlamaya elverişli bir biçimde tasarlanmalıdır;
4. Söz konusu bilgi hizmetlerini sağlamak için gereken veri trafiğini kaldırarak güçte ve Türkiye'deki "bilgi otoyolu" nun temelini oluşturacak bir ulusal araştırma ve eğitim ağı kurulmalı veya mevcut bilgi ağı TÜVAKA (Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı) yeniden örgütlenmelidir;
5. Tüm ülke insanların gereksinim duydukları bilgilere kolayca ve hızla erişebilmeleri ve kendilerini kültürel açıdan geliştirebilmeleri; bilim ve teknoloji ile A+G çalışmalarına destek vermeleri ve öğretim çağındaki kuşakların eğitim programlarını destekleyici kaynaklara erişebilmeleri için etkin bir kütüphane ve bilgi hizmetleri sistemi kurulmalıdır;
6. Bilgi hizmetleri alanındaki yetişmiş insan gücü açığını hızla kapatmak için gerekli önlemler alınmalı, ülke çapında insangücü planlamasına gidilmelidir;

7. Özlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için meslek elemanı kütüphaneci ve bilgi uzmanlarının ekonomik durumları iyileştirilmeli, maddi ve manevi düzeyleri yükseltilmelidir;
8. Ulusal bilgi altyapısı hızla tamamlanarak yakın gelecekte kurulması muhtemel küresel bilgi altyapısıyla bütünleşme çalışmaları başlatılmalıdır;
9. Hızla gelişen teknolojiye ayak uydurmak için bu adımların ivedilikle uygulamaya konulması ve planlanan yatırımlar tasarruf önlemleri veya başka nedenlerle kesintiye uğramamalıdır. Çünkü bu tür önlemlerin ve kısıntıların ülkemiz için alternatif maliyetleri çok daha yüksek olacaktır.

Konuyla ilgili daha ayrıntılı çözüm önerilerimiz ilgili bakanlıklara göre gruplandırılmış olarak verilmektedir.

Başbakanlık

1. Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikası, Organizasyonu ve Öncelikleri Yasası hazırlanmalıdır;
2. Genelde her tür bilgi hizmetlerini düzenleyecek bir ulusal bilgi politikası oluşturulmalı ve ulusal bilgi altyapısının kurulması için gerekli yasalar çıkarılmalıdır;
3. Ulusal Araştırma ve Eğitim Ağı Yasası çıkarılmalıdır;
4. Bilgi Edinme Özgürlüğü Yasası çıkarılmalıdır;
5. Bilgiyle ilgili kesimlerden gelen üyelerden oluşan ve ilgili alanlardaki planlama ve yasal düzenlemeleri incelemek üzere her yıl Başbakanın başkanlığında toplanan bir Ulusal Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri Kurulu oluşturulmalıdır.

Çıkarılacak yasaların ve gerçekleştirilecek hizmetlerin ülkemizin ulusal eğitim, bilim ve kültür politikalarıyla uyumlu olması sağlanmalı ve bu hizmetler gelişmiş ülkelerdeki örneklerine uygun olarak tasarlanmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı

1. Her ilde bir okul kütüphanesi merkezi kurulmalıdır;
2. Okul kütüphaneleri okul binaları yapılmadan önce standartlar göz önüne alınarak planlanmalıdır;
3. Okul kütüphaneleri öğrenciler ve öğretmenlerin yanı sıra bazı bölgelerde velilere ve yerel halka da hizmet sunmalıdır;

4. Okul kütüphaneleri bölgede bulunan halk kütüphaneleriyle işbirliği sağlamalıdır;
5. Öğrenim programlarıyla uyumlu ve standartlara uygun bir koleksiyon geliştirilmeli ve bu koleksiyon güncel yayınlarla desteklenmelidir;
6. Okul kütüphaneleri yerel olanaklarla (il özel idaresi vb.) da desteklenmelidir;
7. Okul kütüphanelerinde mesleki eğitim görmüş kütüphaneciler görevlendirilmelidir;
8. Bakanlık okul kütüphaneleri için kitap tanıtma dergilerine abone olmalıdır;
9. Okul kütüphaneleri için uzman ve eğitimcilerin yardımıyla okuma listeleri oluşturulmalıdır;
10. Üniversite ve araştırma kütüphaneleri ve merkezleri, kendilerinden beklenen görevleri daha verimli yapabilecek bir düzeye çekilmelidir;
11. Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği gözden geçirilerek uygulamaya konulmalıdır;
12. Merkez teşkilatında okul kütüphaneciliği ve okuma etkinlikleri için bir daire başkanlığı oluşturulmalıdır;
13. Liselerdeki seçmeli kütüphanecilik dersleri mümkünse kütüphaneciler tarafından verilmeli ve bu ders için gerekli ders kitabı Bakanlık tarafından uzmanlara hazırlattırılmalıdır.

Kültür Bakanlığı

A. Demokratikleşme

1. Halkın bilgilendirilmesini sağlamak için bilgi, kitap ve kütüphanelere erişimi engelleyen uygulamalar ortadan kaldırılmalı, düşünce, inanç ve girişim özgürlüğünü yaşama geçirebilmek için gerekli yasal ortam sağlanmalıdır;
2. Düşünce özgürlüğünün yanı sıra bilgi edinme özgürlüğü de sağlanmalıdır;
3. Ülkemizin gereksinimleri doğrultusunda kütüphane ve bilgi hizmeti sunmak için mevcut hizmetler gözden geçirilmelidir;
4. Demokrasi kültürünün geliştirilmesi için demokrasinin güvencesi olan bilgili insan yetiştirilmesine ortam sağlanmalıdır.

B. Mevzuat

1. Ulusal bilgi politikası ve bilgi altyapısının kurulması için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır;

2. Bilgi edinme ve okuma özgürlüğü ile ilgili yasalar çıkarılmalı ve Kütüphane Hakları Bildirgesi (Library Bill of Rights) hazırlanıp ilan edilmelidir;
3. Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri Temel Yasası çıkarılmalıdır;
4. Kültür ve sanat yaşamını desteklemek amacıyla Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarında değişiklik yapan taslağın yasalaşması sağlanmalıdır;
5. Kültür Bakanlığı Yayın Seçme Yönetmeliği uygulanmalıdır;
6. Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği hazırlanmalıdır;
7. Yazma ve nadir eserler dışındaki tüm bilgi kaynakları Ayniyat Talimatnamesi kapsamında çıkarılmalıdır;
8. Kütüphane ve Bilgi Hizmetleri Temel Yasası çıkarılıncaya kadar mevcut yönetmelikler gözden geçirilerek uygulanmalıdır;
9. Kütüphanelerle ilgili vakıf ve dernekler ile kütüphanelerin çalışmalarını düzenleyen protokoller hazırlanmalıdır;
10. 1989 yılında kurulan "Türkiye Kütüphane ve Bilgi Merkezleri Hizmetleri Danışma Kurulu" çalıştırılmalıdır.

C. Standartlar

1. Başta halk kütüphaneleri için olmak üzere uluslararası normlara uygun standartlar oluşturulmalıdır;
2. Kütüphanelerimizde kullanılan kataloglama ve sınıflama sistemleri (AACR2, LCSH, DDC, UDC, MARC, otorite dizinleri vb.) gereksinimleri karşılayacak şekilde düzenlenmelidir;
3. Kitap seçme ilkeleri uygulamaya konulmalıdır;
4. Eğitim ve yaş düzeylerine göre uzman kişi ve kuruluşlar tarafından hazırlanacak okuma listeleri oluşturulmalıdır;
5. Kitap yazma, kitap basma vb. yayıncılık standartları uygulamaya konulmalı ve ISBN, ISSN uygulaması yaygınlaştırılmalıdır;
6. İstatistikler ISO ve TSE standartlarına uygun formlar kullanılarak tutulmalıdır;
7. Unesco, IFLA, FID, COMLIS, AB vb. kuruluşların çalışmaları daha yakından izlenmelidir.

Ç. Kütüphanelerin Örgütlenmesi

1. Milli Kütüphane'nin "Ulusal Bilgi Ağı Merkezi" olarak görev ve işlevlerini yerine getirmesine olanak sağlanmalıdır;
2. İl halk kütüphaneleri bölge kütüphanelerine dönüştürülmelidir;

3. Yazma ve nadir eserler açısından özellik arzeden kütüphanelerin, ilgili uluslararası programlarla bağlantı kurularak örgütlenmesi sağlanmalıdır;
4. Türkiye ve dünya çapında hizmet veren kütüphaneler dışında kalanlar yerel yönetimlere devredilmelidir;
5. Kütüphane binalarının projeleri yere, ihtiyaca ve iklime göre hazırlanmalı, modüler sistem teşvik edilmeli, iç ve dış dekorasyona da önem verilmelidir;
6. Şehir imar planlarında kütüphane binalarına yer verilmesi sağlanmalıdır;
7. Ülke düzeyinde ve uluslararası düzeyde kütüphane ve diğer bilgi merkezleri arasında işbirliği, uzmanlaşma ve eşgüdüm sağlanmalıdır.

D. Kütüphanelerin Yaygınlaştırılması ve Kütüphaneciliğin Teşviki

1. Kütüphanelerin hizmete açılmasında uluslararası standartlar göz önünde bulundurulmalıdır;
2. Kütüphanelerde çalışan personel tarafından yapılan araştırmalar teşvik edilmelidir;
3. Sayın Cumhurbaşkanımızın himayeleri ve Kültür Bakanımızın patronajı altında yapılacak olan IFLA'95-İstanbul'a özel ilgi ve yardımların somutlaşması sağlanmalıdır;
4. Kültür Bakanlığına bağlı kütüphanelerin Bakanlık bütçesinden aldıkları pay, kendilerinden beklenen işlemlere, Bakanlık içindeki örgütlenmelerinin yaygınlığına ve büyüklüğüne paralel olarak artırılmalıdır;
5. 1993 bütçesinde yer alan kütüphane kuracaklara teşvik ödeneği amacına uygun kalıcı bir sisteme oturtulmalıdır;
6. Kütüphanelerin yerel yönetimlerden aldıkları pay artırılmalıdır;
7. Kütüphane kuracak gerçek ve tüzel kişiler özendirilmeli, kültürel vakıf ve dernekler desteklenmelidir;
8. Kütüphanecilik öğrencileri için verilen burs sayısı ve miktarı artırılmalı, stajlar ücretli hale getirilmelidir.

E. Koleksiyon

1. Kütüphane koleksiyonlarında yeni materyallere yer verilmelidir;
2. Hizmete uzak noktalarda oturan vatandaşlara gezici koleksiyonlarla kütüphane hizmeti verilmelidir;

3. Kütüphanelerde çok okunmayan kitaplar ve süreli yayınlar için çözüm bulunmalı, Kitap İkmal Deposuna işlerlik kazandırılmalıdır;
4. Kitap değişimi politikası oluşturulup, işlevsel hale getirilmelidir.

F. Yayınlar, Eğitim ve Araştırma

1. Kaynakça ve toplu katalogların yayınına hız verilmelidir;
2. Eğitim ve araştırmaya önem verilmeli, kültür ve sanat ağırlıklı bir radyo-Tv kanalı kurulmalıdır;
3. Türkiye Kütüphane ve Bilgi Merkezleri Envanteri güncelleştirilmelidir;
4. Yazma ve nadir eserlerden isteyen herkesin yararlanması için gerekli ortam sağlanmalıdır;
5. Kütüphanecilikle ilgili yayınlar artırılmalı ve kitap kâğıdı üretimine öncülük edilmelidir;
6. Saydam bir satın alma politikası izlenmelidir;
7. Ülke genelinde yayıncılığın ve okumanın önündeki engeller kaldırılmalı, ileriye, verimliliğe dönük gerekli ortam hazırlanmalıdır.

G. Özlük Hakları

1. Kütüphaneciler ve bilgi uzmanları "Teknik Hizmetler" ya da ihdas edilecek "Bilgi-Belge Hizmetleri" sınıfı kapsamına alınmalıdır;
2. Kütüphanecilerin yan ödeme puanları, öğrenimleri ve gördükleri önemli bilim, araştırma ve kültür hizmetleriyle bağdaşır bir düzeye yükseltilmelidir;
3. Kütüphane yöneticilerinin üzerindeki ihale, onarım ve satın alma yükleri azaltılmalıdır;
4. Kütüphanelerle ilgili üst yönetim görevlerine kütüphanecilik eğitimi görmüş elemanlar atanmalıdır;
5. Kütüphaneler mesleki eğitim görmüş müfettişlerce denetlenmelidir;
6. Meslek hastalığı yapabilecek hizmetlerde çalıştırılan kütüphane elemanlarına (depo görevlileri, mikrofilm yapımcıları vb.) aylıklarına ek olarak "iş riski" ödemesi yapılmalıdır.

Karşılaştırmalı İstatistikler (Kitap, Kütüphane, Okur)

		ABD	ALMANYA	BULGARİSTAN	ÇİN	DANİMARKA	FRANSA	GANA	İNGİLTERE	İRAN
Nüfus (000)		252.688 (91)	80.334 (91)	8.982 (91)	1.155.795(91)	5.154 (91)	57.049 (91)	15.509 (91)	57.367 (91)	57.727 (91)
Kütüphane Sayısı	Milli K.	—	—	1 (89)	—	1 (89)	—	—	3 (90)	1 (89)
	Halk K.	—	18.284 (90)	5.356 (89)	2.512 (89)	250 (90)	2.740 (87)	47 (89)	5.270 (89)	507 (87)
	Okul K.	92.438 (88)	—	3.208 (90)	—	1.773 (90)	—	—	—	—
	Üniv. K.	3.438 (88)	237 (90)	56 (90)	1.064 (90)	54 (90)	220 (90)	—	—	—
Top. Kitap Sayısı (000)	Milli K.	—	—	2.161 (89)	13.768 (89)	3.348 (89)	—	—	27.500 (90)	300 (89)
	Halk K.	—	148.683 (90)	46.148 (89)	283.680 (89)	34.285 (90)	78.474 (87)	1.576 (89)	156.700 (89)	3.332 (87)
	Okul K.	738.706 (88)	—	16.625 (90)	—	32.235 (90)	—	—	—	—
	Üniv. K.	718.503 (88)	118.695	7.043 (90)	356.415 (90)	11.247 (90)	21.400 (90)	—	—	—
Yıllık Kitap Artışı	Milli K.	—	—	36.639 (89)	476.796 (89)	74.426 (89)	—	—	542.606 (90)	7.500 (89)
	Halk K.	—	—	1.777.718 (89)	4.910.000 (89)	—	4.925.884 (87)	32.200 (89)	13.697.000 (89)	—
	Okul K.	27.918.173 (88)	—	520.286 (90)	—	1.208.700 (90)	—	—	—	—
	Üniv. K.	21.907.295 (88)	3.615.078 (90)	220.555 (90)	419.850 (90)	288.109 (90)	522.000 (90)	—	—	—
Kayıtlı Üye Sayısı	Milli K.	—	—	26.063 (89)	166.861 (89)	—	—	—	82.945 (90)	7.200 (89)
	Halk K.	—	9.386.000 (90)	1.609.397 (89)	5.919.000 (89)	—	16.497.007 (87)	156.211 (89)	—	7.062.103 (87)
	Okul K.	—	—	761.532 (90)	—	—	—	—	—	—
	Üniv. K.	—	1.711.608 (90)	144.688 (90)	3.244.181 (90)	—	794.000 (90)	—	—	—
Üretilen	Kitap Çeş.	—	67.890 (91)	3.260 (91)	73.923 (90)	10.198 (91)	43.682 (90)	—	86.573 (92)	5.018 (91)
	Süreli Y. Ç.	8.611 (90)	9.459 (90)	1.447 (90)	44 (90)	269 (90)	2.891 (90)	210 (90)	922 (90)	389 (90)

Not: Parantez içindeki rakamlar, 1994 yılı başında verinin elde edilebildiği en son yılın son 2 hanesini göstermektedir.

Karşılaştırmalı İstatistikler (Kitap, Kütüphane, Okur)

	İSVEÇ	JAPONYA	KANADA	MACARİS.	MEKSİKA	MISIR	NİJERYA	RUSYA F.	TÜRKİYE	UKRAYNA
Nüfus (000)	8.635 (91)	123.921 (91)	27.034 (91)	10.344 (91)	87.836 (91)	54.688 (91)	112.163 (91)	148.290 (90)	61.183 (94)	35.080 (91)
Kütüphane Sayısı	Milli K.	1 (90)	1 (89)	1 (89)	1 (86)	1 (89)	1 (90)	1 (89)	—	1 (94)
	Halk K.	375 (91)	1.950 (90)	993 (88)	9.049 (87)	2.269 (89)	836 (88)	92 (89)	—	1.184 (94)
	Okul K.	5.226 (89)	39.685 (87)	—	3.956 (90)	3.546 (90)	—	16.714 (87)	64.263 (90)	5.094 (94)
	Üniv. K.	137 (90)	1.398 (87)	—	—	770 (87)	272 (89)	144 (87)	491 (90)	58 (94)
Top. Kitap Sayısı (000)	Milli K.	3.677 (90)	4.903 (89)	7.200 (89)	2.525 (86)	1.500 (89)	2.117 (90)	558 (89)	—	1.140 (94)
	Halk K.	47.203 (91)	161.694 (90)	59.581 (88)	51.808 (87)	9.875 (89)	8.523 (88)	1.108 (89)	—	10.076 (94)
	Okul K.	30.600 (89)	300.827 (87)	—	27.975 (90)	9.844 (90)	—	1.088 (87)	739.822 (90)	9.234 (94)
	Üniv. K.	18.275 (90)	205.237 (87)	—	—	8.347 (87)	35.790 (89)	3.842 (87)	323.763 (90)	4.577 (94)
Yıllık Kitap Artışı	Milli K.	56.000 (89)	334.000 (89)	84.740 (89)	30.451 (86)	17.169 (89)	—	6.713 (89)	—	24.286 (94)
	Halk K.	2.335.000 (89)	15.205.000 (90)	4.378.072 (88)	—	953.554 (89)	—	38.877 (89)	—	374.416 (93)
	Okul K.	—	11.795.200 (87)	—	—	533.898 (90)	—	16.100 (87)	97.511.700 (90)	—
	Üniv. K.	305.000 (90)	7.814.000 (87)	—	—	385.750 (87)	—	105.057 (87)	16.975.467 (90)	189.632 (87)
Kayıtlı Üye Sayısı	Milli K.	—	418.000 (89)	—	18.061 (86)	110.313 (89)	1.798.000 (90)	29.906 (89)	—	165.398 (94)
	Halk K.	—	16.038.000 (90)	—	2.207.000 (87)	39.455.860 (89)	1.664 (88)	46.728 (89)	—	962.647 (93)
	Okul K.	—	—	—	994.967 (90)	4.424.483 (90)	—	13.763 (87)	—	—
	Üniv. K.	—	1.182.000 (87)	—	—	31.046.770 (87)	65.900 (89)	139.938 (87)	3.959.736 (90)	342.175 (87)
Üretilen	Kitap Çeş.	11.866 (91)	—	—	8.133 (91)	2.608 (90)	—	1.466 (89)	—	5.978 (93)
	Sürelî Y. Ç.	223 (90)	2.916 (90)	3.237 (90)	1.490 (90)	519 (90)	312 ()	134 (90)	—	2.734 (93)

KAYNAKÇA

- Statistical yearbook 1993. Paris: Unesco, 1993.
- Türkiye istatistik yılığı 1993. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü, 1993.
- Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü Arşivi.

- Milli Kütüphane Arşivi.
- Üniversite kütüphaneleri tanıtım kataloğu. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 1994.
- Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı'nın 2.1.1995 tarih ve 13 sayılı yazısı.